

1.4 Õuesõppe ajalugu Eestis

Õuesõppe on olnud meie rahvale loomulik õppeviis juba sellest ajast alates, kui me pärast jääaega siin mail elama hakkasime. Sel ajal, kui meie esivanemad tegelesid korilusega polnud muu õppeviis mõeldavgi. Kõik eluks vajalik info tuli kuni koolide tekkimiseni ikka vanemaid ja targemaid jälgides, matkides ja ise järgi proovides, nn katse- eksitus meetodil. Ning enamus tegevust toimus ikka õues, olid seal ju põllud, mets, loomad jm.

Toas õppimine hakkas muutuma olulisimaks õppevormiks alles eelmisel sajandil. Isegi siis arvestati koolis maotöödega. Eesti esimese iseseisvusajal oli peaaegu igal koolil oma kooliaed, mis andis lastele hea õuesõppe ja töö kogemuse, kuid ka lisa koolilauale. Koolilapsed pidid veel sajandi lõpupoole kooliaedades ning kartulipõldudel septembrikuu aega veetma. Füüsiline töö ja õuekeskkond muutis lapsed vastupidavateks ja terveteks (Vilbaste 2006).

Meie pedagoogika algusaegadel rõhutasid õues läbiviidud tegevuste tähtsust Carl Robert Jakobson ja Juhan Kunder. Sama jätkas Johannes Käsi. Käsi kreedo oli- juhtida õppija tema töös suurimale võimalikule iseseisvumisele. Lapsi tuleb suunata mitte niivõrd tõsiasju teadma, kui neid otsima ja leidma. Nii lapse hingeelu tundmaõppimine ja arvestamine, kui ka kodu- uurimise ja loodushoiu küsimused olid Käsi töödes ja esinemistes orgaaniliselt seotud õppe- ja kasvatustöödega (Eisen 1996; Vilbaste 2006).

1960- ndail algatas Käsi õpilane Ferdinand Eisen haridusministrina ja tema sõber Heino Teder Metsanduse ja Looduskaitse Peavalitsuse juhatajana koolimetskondade liikumise. See andis hea võimaluse paljudele õppida loomulikus looduskeskkonnas. Vahepeal liikumine taandus pea, et kadumiseni. Liikumine taastus 2003. aastal, mil loodi Eesti Koolimetsade Ühendus (Vilbaste 2006).

2000. aastal said Lihula valla õpetajad koolitust õuesõppe alal. Tollal polnud veel eestikeelset terminit õuesõpe, kursus kandis nime „outdoor learning“. Mõiste õuesõpe võttis kasutusele Mikk Sarv 2003. aasta oktoobris (Vilbaste 2006).

14 aprill 2004 toimus esimene õuesõppe päev, Tartus pidas loenguid professor Andres Szczepanski. Juulis 2004 korraldati Lohusuus esimene õuesõppe õpetajakoolitus. Õuesõppe koolitusi on korraldatud kasvava eduga sellest ajast peale. 14 oktoobril toimus Tallinnas Õpetajate majas õuesõppe aasta lõppkonverents „Mets annab tervise“ (Vilbaste 2006).

2005. aasta mais korraldati esmakordselt metsatarga võistlus. 24- 27 oktoober 2005 käis kolmkümmend õpetajat koolitusreisil Rootsis sealse õuesõppega tutvumas (Vilbaste 2006).

6. septembrist- 25. oktoobrini 2006 salvestas ETV 15. Eestimaa koolis telesaateid õuesõppimisest (Vilbaste 2006).

Johannes Käis (1885 – 1950) – eesti pedagoog ja

kooliuuenduslane

Loodusõpetuse ülesandeks on arendada lastes vaimseid võimeid, milleks on mõistus ja tahe, ning kõrgemaid väärtusi, milleks on kõlbelised, esteetilised ja intellektuaalsed tunded. Kõige selle juures annab loodusõpetus ka elulise väärtusega teadmisi (Käis 1996: 160).

Looduse tundmine ja tema elu mõistmine tekitab lapses armastuse looduse vastu, kodukoha looduse tundmine aga armastuse kodu-ja kodumaa vastu. Loodusearmastus ja loodusest saadav rõõm aitab inimesi üle saada eluraskustest, looduses viibimine aitab tugevdada tervist. Loodusõpetus aitab kujundada ka väärtuslikku iseloomu ja maailmavaadet, sest oma võimete kasutamine asjade uurimisel soodustab algatusvõimet, kasvatab töötahet, leidlikkust ja arvustavat mõtet. Loodusõpetus pakub ka palju võimalusi iseseisvaks töötamiseks. Kuna vaatlused ja katsetööd nõuavad lapselt järjekindlust, püsivust, põhjalikkust, täpsust, siis katsete ja vaatluste kaudu saame kasvatada lastes tahteväärtusi (Käis 1996: 161).

Käis on rõhutanud, et kui üldõpetuse aluseks võetakse kodulugu, siis tuleb silmas pidada kahte pedagoogilist põhinõuet – lapsepärasuse ja eluläheduse nõuet.

Lapsepärasuse nõue tähendab seda, et õpetuse sisuks võivad olla ainult lapse huvideringi kuuluvad asjad ja nähtused, mis on talle ka arenemis- ja jõukohased. Lapsele pakub huvi kõik see, mis kuidagi puudutab tema tundeid ja tekitab emotsioone – kas oma liikuvuse või värviküllusega aga ka asjad, mis vahest küll tekitavad hirmutunnet, kuid siiski tunduvad huvitavatenä. Aga täiskasvanud ei ole alati mitte päris adekvaatsed valides asju, mis lapsele huvi pakuvad, sest nad lähtuvad iseendast. Lapsed vaimustuvad aga vahel asjadest, mis täiskasvanu arvates ei peaks kuigi palju huvi pakkuma, samuti ka vastupidi. Sagedamini eksitakse siis, kui unustatakse, et ruumiline lähedus ei ole iga kord lapsele ka psühholoogiliselt lähedane ja et loogiline lihtsus ei tee veel nähtust lihtsamaks ja arusaadavamaks lapsele. Vähe ütleb lapsele abstraktsus, üksik punkt, joon, täht, mis ei tekita mingeid elavaid kujutlusi ta fantaasias. Kunagi ei jäta aga last ükskõikseks värviküllane pilt, mööda põrisev auto, või jutustus võõramaa loomadest – tiigritest, lõvidest, krokodillidest. Et teha õigeid valikuid, peab õpetaja tähelepanelikult jälgima laste käitumist ja eneseavaldusi, et jõuda küllaldasele selgusele laste huvidemaailma suhtes.

Eluläheduse nõue on täidetud siis, kui õpetus lasteaias või koolis hoiab sidet lapse kodu ja koduse eluga, koduümbrusega. Juba varasest east peale paneb laps tähele, vaatleb ja jälgib oma erksate meeltega ümbritseva elu nähtusi aga paljugi sellest jääb ebaselgeks, lõpuni mõistmatuks. Süstemaatiline õpetus lasteaias ja hiljem koolis annab selgitust ka kõigele sellele, mis laps on kodus märganud, kuulnud, tabanud. Need kujutlused jõuavad nüüd lapse teadvusse ja selle tulemusena muutub õppimine lapse jaoks meeldivaks ja ergutavaks tegevuseks. Kodulooline lähenemine on elulähedane ja lapsepärane ka selle poolest, et ta on vaba ainesüsteemi kammitaist. Kodulooline lähenemine toetub sellele, kuidas vaheldub inimese tegevus ja kuidas muutub (looduse) elu aastaegade jooksul.